

- (2) Het verhaal van de ontmoeting Asseman-Pieters heb ik verzonnen; Maar die twee mannen hebben mekaar op de een of andere manier ontmoet, - en mijn verzinsel is al zo plausibel als gelijk welk ander.
- (3) BRUGGE. Rijksarchief. Oud Notariaat. Fonds Van Caillie. Depot 1940. Register nr. 37B, akte nr. 221.

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XXXVII

HET SYMPHONISCH ORKEST VAN HET KURSAAL IN DE PERIODE 1852-1914 (4)

door Ann CASIER

DE BUITENLANDSE REIZEN

Het Kursaalorkest, op een zeker moment zo groot gegroeid en zo hoog in aanzien, vond dat een cosmopoliete badstad hen te klein werd. Enkele aanbiedingen naar het buitenland werden door dirigent RINSKOPF dan ook niet afgeslagen. Toch was het zeker geen gemakkelijke taak om het ganse orkest naar het buitenland te mobiliseren: in de zomer moest ieder hier op post zijn en de rest van het jaar hadden de musici hun normale beroepsverplichtingen, hetzij in scholen of andere orkesten.

Er zijn dan ook slechts enkele reizen met de hele ploeg ondernomen. Vaak trokken RINSKOPF en enkele solisten er samen op uit en gaven Belgische concerten in het buitenland met een plaatselijk orkest.

Hun eerste concertreis naar Engeland was reeds maanden op voorhand aangekondigd. "The Ostend Orchestra conducted by Monsier Léon Rinskopf" - zo titelden enkele Engelse kranten - zou optreden in Queens Hall te Londen en in nog andere Engelse steden. Het orkest van Queens Hall telde 75 muzikanten, terwijl het Kursaalorkest er 125 telde, waaronder 84 strijkers. als solisten werden: violist Eugène YSAYE, pianist Arthur DE GREEF, cellist Jean GÉRARDY en zanger Ernest VAN DYCK aangesteld (1).

De Oostendse kranten volgden de hele zaak natuurlijk van dichtbij. Het symfonieorkest vertrok met de pakketboot "Leopold II" op 31 mei 1905. Hun zes geplande concerten in Queens Hall gaven ze respectievelijk op 1, 2, 3, 6, 7 en 8 juni. Het 125-man sterke orkest bestond uitsluitend uit Belgen met als orkestsolisten: STROOBANTS (harp), E. DERU (viool), A. STRAUWEN (fluit), J. JANSSENS (altviool) en organist PETIT. De andere Belgische solisten die uiteindelijk meekwamen waren niet altijd de oorspronkelijk voorzienne maar wel: Hélène FELTESSE-OCOMBRE, César THOMPSON, Edouard JACOBS en de reeds aangekondigde VAN DYCK, DE GREEF en GÉRARDY. Van de concerten werd trouw verslag uitgebracht (2).

De concertkritieken uit de verschillende Engelse kranten werden samengevat en gebundeld uitgegeven. Dit 75-pagina's tellend boek wijst op het belang dat aan deze reeks gehecht werd, zowel in Engeland als bij ons (3).

De Times was genuanceerd en onpartijdig in haar kritiek. De attractie van het eerste concert was "La mer" van Paul GILSON. Deze compositie was reeds eerder uitgevoerd in 1897 in Crystal Palace en dus feitelijk geen eerste uitvoering meer. De Oostendse falanx had een rijke klank, hoewel de eerste violen niet te vergelijken waren met deze van de beste Engelse orkesten. Zoals de meeste orkesten van het continent hadden de hobo's een speciaal karakter

en klonken de kopers niet altijd zuiver.

Verder werden nog "Carnaval à Paris" van J. SVENDSEN, "Kol Nidrei" van Max BRUCH (met cellist Jean GÉRARDY) en de ouverture tot "Benvenuto Cellini" van Hector BERLIOZ gebracht. Dit laatste was daar trouwens het enige gekende werk van alle uitgevoerde (4).

Ook de Glasgow Herald sprak over een beperkt maar enthousiast publiek. Het orkest bracht zijn uitvoeringen vol precisie en speelde zeer gedisciplineerd. BOËLLMANS' opus 23 : "Variations symphoniques" met cellist GÉRARDY kreeg vooral de aandacht. Het korps was uitstekend in het begeleiden van een solist (5). De Westminster Gazet had vooral oog voor het enthousiasme en het prachtig samenspel (6).

Ook de Globe vindt de orkestklank prachtig, de harmonieën zeer kleurrijk, doch soms wat hard voor Engelse oren (7). De Daily Graphic dacht dat het eigenaardig was, dat het Kursaalorkest nog niet eerder tot Engeland doorgedrongen was; heel veel Engelsen kwamen het immers jaarlijks beluisteren. De snaren waren, volgens de krant, prachtig, de kopers briljant, maar de houtblazers soms nogal hard, typisch continentaal (8). Voor de Scotsman had het Kursaalorkest zijn formidabele reputatie bevestigd. De muzikanten repliceerden op de minste suggestie van hun dirigent, die twee maal teruggeroepen werd (9). Ook de Daily Telegraph apprecieerde RINSKOPF als talentvol en ervaren dirigent. Het beweeglijke orkest speelde zeer precies en zeer genuanceerd (10). De Manchester Guardian stemde er mee in dat het orkest bezield speelde, maar soms met een licht tekort aan variatie (11).

Het tweede concert, voor een talrijker publiek gebracht, telde volgende composities (12) :

- Italiaanse symphonie F. MENDELSSOHN-BARTHOLDY
- Divertissement sur 4 airs H. RABAUD
russes
- The girl I left behind me J. HOLBROOKE (onder zijn leiding)
variaties
- Alceste : recitatief & aria Chr. W. VON GLUCK
(H. FELTESSE)
- La procession (H. FELTESSE) C. FRANCK

Het derde concert bevatte BEETHOVENS zevende symfonie, in een zeer goede uitvoering, hoewel niet de BEETHOVEN die men in Londen kende. De "Marche Nuptiale" van A. DUPONT werd met orgel uitgevoerd en ook de tweede rapsodie van J. SVENDSEN stond op het programma. César THOMPSON bracht een prachtige uitvoering van het vioolconcerto van G. TARTINI, goed begeleid door het orkest.

Het vierde concert was een "fragmentenconcert". De delen zonder koor uit "Psyche" van César FRANCK werden uitgevoerd, naast symfonische fragmenten en aria's (E. VAN DYCK) uit composities van R. WAGNER (14).

De Daily News prees RINSKOPFS eenvoudige directie en zijn controle over de orkestleden. Zo'n groot orkest dwong zeker bewondering af van de Engelse pers. Ook Chewer sprak over een uitstekend en enthousiast dirigent, waarvan men soms wat meer raffinement verlangde (15).

Het Kursaalorkest liet het Londens publiek kennis maken met de symphonie in F van Théo YSAÏE onder diens leiding en Edouard DERU vergastte hen op een groots en waardig uitgevoerd vioolconcerto in E van J.S. BACH (16).

Rond dit tijdstip echter was er in Londen een overvloed aan concerten en ook het weer was er mooi, zodat er maar weinig volk kwam opdagen. Het Kursaalorkest bracht een mengsel van klassieke meesterwerken en onbekende composities van verschillende nationaliteit.

Deze kregen een expressieve uitvoering vol "spirit", dankzij een vaardige en besliste directie. De dirigent waagde zich niet aan nieuwe of vreemde interpretaties, maar zijn gewenste effecten bereikten de orkestleden die hem op handen droeg. Het orkest kon zijn voorkeur voor lichte muziek niet loochenen (17). De klassieke meesterwerken misten finesse, doch de romantische waren gewoon prachtig (18).

In Crystal Palace kwamen volgende werken aan bod (19) :

- Ouverture tot Tannhauser R. WAGNER
- Notenkrakersuite P.I. TSHAIKOWSKY
- Divertissement sur des airs H. RABAUD
russes
- Tweede Noorse rapsodie J. SVENDSEN
- Valse Caprice A. RUBINSTEIN

De Daily Mail vond het Kursaalorkest één der beste van Europa, terwijl Glasgow Herald (uit chauvinisme ?) de eigen, Engelse orkesten beter achtte (20).

Bij de derde symfonie in do klein (met orgel : PETIT) van C. SAINT-SAENS werd de solopartij op twee harpen uitgevoerd. Op hetzelfde programma stond nog "Impressions d'Italie" (altviool : J. JANSSENS en cello : E. JACOBS) van G. CHARPENTIER en een pianoconcerto van E. GRIEG door Arthur DE GREEF (21). Paul DUKAS' scherzo "L'apprenti sorcier" werd met topkwaliteit gebracht, maar nog meer goedkeuring kregen de composities voor viola da gamba die E. JACOBS uitvoerde (22). Het uitstekende orkest met prachtige violen en wat dominerende kopers bestond uit individueel uitstekende musici, die echter niet altijd even goed op mekaar afgestemd waren. Het grote aantal uitvoerders werd verklaard door de zaal waarin ze normaal optraden (23).

De Engelse critici spraken mekaar soms ook tegen en zo werd de rijke koperklank en de delicate pianissimo's als uitmuntende continentale kenmerken aangehaald (24). In ieder geval waren alle grote zowel als kleine kranten en tijdschriften het erover eens dat het Oostends Kursaalorkest in Londen zeker gehoord mocht worden.

* * *

De volgende concertreis werd gepland met het Kursaalorkest vanaf 25 maart tot eind april 1913 naar enkele voorname steden van Spanje, Portugal en Frankrijk : Barcelona, Madrid, Cadix, Sevilla, Lissabon, Caïmbra, Porto, Bordeaux, Lyon, Parijs en Marseille (25).

Rondom die periode bleef in de pers het stilzwijgen heersen; er werd zelfs geen enkele reden gegeven waarom de concertreis hoogst waarschijnlijk niet doorging.

* * *

In het najaar van 1913 werd plots melding gemaakt van een buitenlands concert. Het ging om een tegenbezoek van het Kursaalorkest aan het koor de "Cricks-Sicks" (onder leiding van DUYSBURGH) te Tourcoing. Daar brachten ze, met de medewerking van het koor, een goed gevuld programma (26).

- Le roi d'Ys	E. LALO
- Till Ulenspiegel	R. STRAUSS
- Danse des morts	A. GLAZOUNOW
- Rapsodie hongroise	F. LISZT
- Nouvelle patrie (koor)	E. GRIEG
- Benvenuto Cellini	H. BERLIOZ
- Variations	P. GILSON
- Les errinyes (cello : E. JACOBS)	J. MASSENET
- Walkurenritt	R. WAGNER

Na de compositie van LISZT, vlak voor de pauze, bracht de zaal een staande ovatie. Het succesrijke concert werd afgesloten met de Brabançonne en de Marseillaise en na afloop kreeg dirigent RINSKOPF de "Palme d'Or" aangeboden.

Dit concert, niet ver van huis, was meteen het laatste optreden, op verplaatsing, vóór de inval van de Duitsers. Wat betreft hun repertorium en aantal orkestleden hoorden ze immers thuis in het Kursaal....

-
- (1) E.O., 05.02.1905.
 - (2) E.O., 31.05.1905 en 04.06.08 en 11.06.1905.
 - (3) L'orchestre du Kursaal d'Ostende à Londres, appréciations des principaux journaux anglais sur les concerts donnés à Londres par l'orchestre de symphonie du Kursaal d'Ostende, sous la direction de M. Léon Rinskopf (125 exécutants), (Oostende), 1905.
 - (4) Times, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 1-2.
 - (5) Glasgow Herald, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 2.
 - (6) Westminster Gazet, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 2-3.
 - (7) Globe, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 4.
 - (8) Daily Graphic, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 6.
 - (9) Scotsman, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 7.
 - (10) Daily Telegraph, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 8.
 - (11) Manchester Guardian, 03.06.1905, vert. in Op. cit., p. 8-9.
 - (12) Yorkshire Post, 03.06.1905 en Daily Telegraph, 03.06.1905, vert. in Op. cit., p. 10-11.
 - (13) Times, 03.06.1905, vert. in Op. cit., p. 16.
 - (14) The Globe, 03.06.1905, vert. in Op. cit., p. 18-19.
 - (15) Daily News, 03.06.1905 en Chewer, 04.06.1905, vert. in Op. cit., p. 22.
 - (16) St. James Gazette, 05.06.1905, vert. in Op. cit., p. 24.
 - (17) Guardian, 05.06.1905, vert. in Op. cit., p. 27.
 - (18) Referee, 05.06.1905, vert. in Op. cit., p. 29.
 - (19) Daily News, 07.06.1905, vert. in Op. cit., p. 31.
 - (20) Daily Mail, 05.06.1905 en Glasgow Herald, 05.06.1905, vert. in Op. cit., p. 31 en 34.
 - (21) Daily Telegraph, 08.06.1905, vert. in Op. cit., p. 35.
 - (22) Times, 09.06.1906, vert. in Op. cit., p. 46.
 - (23) Hereford Times, 10.06.1905 en Western Post, 12.06.1905, vert. in Op. cit., p. 61.
 - (24) The Musical Standard, 10.06.1905, vert. in Op. cit., p. 61.
 - (25) E.O., 21.09.1912 en C.O., 19.10.1912.
 - (26) C.O., 22.09.1913.